

ДАРОГА ДА МІРУ Ў ДУШЫ

Чым паломніцтва адрозніваецца ад турызму?

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

— Галоўнае адрозненне паломніцтва ад турызму — тыя мэты, якія ставіць перад сабой чалавек, — кажа настаяцель прыхода храма Свяціцеля Спірыдона Трыміфунцага ў Мінску святар Аляксандр ПАЛЬЧЭУСКІ. — Мэта паломніцтва — дотык да духоўнай рэальнасці праз фізічнае, канкрэтнае месца. Напрыклад, праз святыні, помнікі царкоўнай архітэктуры або месцы, якія згадваюцца ў Свяшчэнным Пісанні і гісторыі Царквы. Нядаўна ў нас было Евангельскае чытанне — апавяданне пра тое, як Ісус Хрыстос сустрэўся з жанчынай-самаранкай каля калодзежа Іакава. То-бок каля таго калодзежа, які пабудоваў яшчэ старазапаветны патрыярх Іакаў. Гэты калодзеж захаваўся да часоў, калі Гасподзь жыў на Зямлі, і, больш за тое, ён захаваўся да нашых дзён. Размешчана святыня недалёка ад Іерусаліма, у старажытным горадзе Сіхар (цяпер горад Наблус на заходнім беразе ракі Іардан, у Палесцінскай аўтаноміі). На працягу многіх стагоддзяў такія паважаныя паломнікамі месцы захоўваюцца і ўяўляюць велізарную духоўную каштоўнасць.

ЧАЛАВЕК — ГЭТА ЯШЧЭ І ПЛОЦЬ

Здавалася б, навошта адпраўляцца ў доўгі шлях да святыняў у эпоху інтэрнэту? Адказ просты. Чалавек — не толькі душа, гэта яшчэ і плоць. Святыні сілкуюць душэўна-цясельныя пачуцці — зрок, слых, дотык. Датыкаючыся да святыні, паломнік таксама асвячае і сваю плоць, настройваецца на духоўны лад, узбагачаючыся ўзнёслымі ўражаннямі. Таму паломніцтва (як і пост) — найважнейшы спосаб яднання цялеснага і духоўнага складнікаў чалавека, сцвярджае царква.

— Старажытная традыцыя паломніцтва ў сучасным свеце не страціла значэння, — кажа айцец Аляксандр. — Многія людзі імкнуцца да святых месцаў, каб унутрана дакрануцца да Божай благадаці, адчуць свет у душы праз далучэнне да святыні. У сучасным рытме жыцця гэта зрабіць складана.

— **Да святых месцаў людзі адпраўляюцца з рознымі мэтамі. Вылечыцца, папрасіць дапамогі ў жыццёвых справах або здароўя бліжкім. Гэта правільна? Або любыя жыццёвыя мэты тут непрамыальныя?**

— Вядома, гэта правільна. Хоць першараднымі, зразумела, павінны быць духоўныя мэты. Але і простыя жыццёвыя просьбы таксама могуць быць дадатковай матывацыяй да паломніцтва. Многія людзі адпраўляюцца да святых месцаў, ставячы перад сабой мэту змяніцца як духоўна, так і фізічна — атрымаць благаслаўненне, вылячэнне або падтрымку. І часта атрымліваюць, ёсць такія выпадкі і ў нашы дні. Але, паўтаруся, палом-

Будслаўскі касцёл.

нік галоўнай мэтай павінен лічыць імкненне наблізіцца да Бога, і Бог, бачачы жаданне чалавека, дапамагае яму на гэтым шляху.

ХТО ТАКІ ПАЛОМНІК

Паломнікам можа стаць любы хрысціянін. Важна толькі, каб ён быў у стане фізічна пераадолець тыя адлегласці, якія прадугледжвае паломніцтва. Але самае галоўнае пытанне, на якое павінен знайсці ў сваёй душы адказ чалавек, выпраўляючыся ў паломніцтва: навошта ён гэта робіць? Куды вядзе гэты шлях асабіста яго? Што ён хоча знайсці? Ці толькі дакрануцца да царкоўнай культуры і ўбачыць слаўтасці? Гэта ж не зусім паломніцтва — гэта турызм. Правільная мэта для паломніка — папрацаваць дзеля Бога, для духоўнага росту. Менавіта з усведамлення гэтай простае ісціны варта пачынаць свой шлях да святыні. Бо паломніцтва — не спосаб вырашэння асабістых праблем і не турыстычная паездка. Адпачыць і развясціцца ў такой паездцы наўрад ці атрымаецца. І яшчэ адна важная ісціна: у паломніцтва можа адправіцца кожны, але паломніцтва — не для кожнага. Калі прайсці міма гэтай значнай ісціны, можа атрымацца, што вы пабывалі ў храмах і манастырах, але па-сапраўднаму нічога там так і не ўбачылі...

— **Наколькі важна тое, што сучасны чалавек наўрад ці перажывае сур'ёзныя нястачы і цяжкасці на шляху да святыняў, як гэта было стагоддзі таму?**

— Паломніцтва ў тым класічным сэнсе, якім яно было некалькі стагоддзяў таму, калі гэта сапраўды быў вялікі подзвіг і людзі маглі пешшу пераадолець велізарныя адлегласці, а іх шлях доўжыўся некалькі месяцаў, наўрад ці магчыма ў нашы дні. Але ў кожным стагоддзі вернікі сутыкаюцца са сваімі цяжкасцямі. Так, сёння мы маем магчымасць з камфортам дабрацца да святыні. Разам з тым для сучаснага чалавека знайсці час і магчымасць, вырваць сябе з мітусні і клопатаў, аддаць асабісты час на тое, каб адправіцца ў паломніцтва, — таксама свайго роду духоўны подзвіг.

ЛЭТА ва ўяўленні сучаснага чалавека непарыўна звязана з паездкамі і падарожжамі. Але калі ў звычайнае падарожжа падчас адпачынку мы адпраўляемся для аднаўлення фізічных сіл, то паломніцтва — гэта дарога, закліканая аднавіць нашы духоўныя сілы. Паломніцтва — натуральная патрэба чалавечай душы, са спрадвечных часоў яно ёсць ва ўсіх народаў і ва ўсіх рэлігіях.

АБ ЦЯЖКАСЦЯХ ШЛЯХУ

Не варта ўспрымаць паломніцтва як дарогу да нейкіх выгод, якія можна папрасіць, прыбыўшы ў святое месца, і абавязкова атрымаць. Імкнучыся да матэрыяльных выгод, можна не заўважыць значна большага дару, які здабывае чалавек, дакрануўшыся да святыняў. Пазбавіўшыся раздражняльнасці, мітусні, зайздрасці, эгаізму, мы здобудзем гармонію і Бога ў душы. Наведаўшы манастыр або храм, куды вер-

Святая зямля.

нік адпраўляецца ў паломніцтва, чалавек адчуе спакой і радасць. А вось наколькі камфортнай будзе дарога да святыні і колькі зорак будзе ў гасцініцы, у якой давядзецца жыць, — другарадна і, па сутнасці, да паломніцтва дачынення не мае.

— **Як паломніку варта рыхтавацца да свайго падарожжа?**

— Вядома, важна духоўная падрыхтоўка, бо турызм і паломніцтва вельмі моцна адрозніваюцца. Напрыклад, арганізуючы паломніцтва, мне даводзілася сутыкацца з людзьмі, якія не заўсёды гатовы да нейкіх абмежаванняў, і для іх гэта сур'ёзнае выпрабаванне. Сучасны чалавек прывык да камфартабельных гасцініц, а калі мы едзем у нейкі манастыр, зразумела, умовы пражывання не будуць адпавядаць атэлям на курортах. Для тых, хто ўпершыню адпраўляецца ў паломніцтва, гэта добрая школа

Жыровіцкі манастыр.

набожнасці і выхавання цяргнення ў адносінах да людзей і абставін.

— **То-бок цяжкасці і нястачы — і ў нашы дні непазбежная частка шляху паломніка да святыняў?**

— Так, і лепш маральна падрыхтавацца да іх загадзя.

— **А ці патрэбны перад паломніцтвам пост, споведзь?**

— Так, калі мы едзем у святое месца — храм або манастыр, дзе праводзяцца богаслужэнні, і калі мы хочам прыняць удзел у таінствах, плануецца і пост, і чытанне малітваў, і споведзь. Вельмі важна настроіцца ў дарозе — не слухаць музыку і не глядзець кіно, а пачытаць Святое Пісанне і малітвы.

Зразумела, перад дарогай трэба як мага больш даведацца аб святыні, куды вы адпраўляецеся — не з турыстычных даведнікаў, а з духоўных тэкстаў. Толькі тады ваша дарога стане сапраўдным паломніцтвам. Таму што паломнік павінен убачыць у першую чаргу не архітэктурныя помнікі і не прадметы мастацтва — хоць і гэта таксама. Побач са святыняй паломнік бачыць свае недахопы — і набывае сілу іх выправіць.

шмат. А куды вы паралі б адправіцца ў паломніцтва ў Беларусі гэтым летам?

— У нашай краіне ёсць выдатныя месцы — перш за ўсё гэта Жыровіцкі манастыр. У 2020 годзе споўнілася 550 гадоў з дня з'яўлення Жыровіцкай іконы і 500 гадоў з дня заснавання манастыра. Гэта найстаражытнейшы і найбуйнейшы манастыр на тэрыторыі Беларусі. Тут можна прыняць удзел у богаслужэнні, пагутарыць з манахамі, дакрануцца да духоўнай традыцыі праваслаўнай Царквы. Варта наведаць і Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр у Полацку, куды штогод прыязджае мноства паломнікаў. Гэта здзіўнае месца, я сам вельмі люблю там быць і стараюся кожны год яго наведаць. А ў цэлым у кожнай епархіі, у кожнай вобласці Беларусі ёсць святыні, якія могуць быць мэтай паломніцтва.

— **А калі казаць пра найбольш знакавыя для праваслаўя святыні, размешчаныя за мяжой?**

— Для хрысціянна дарога наведвання тых месцаў, якія ў першую чаргу звязаны з жыццём Збавіцеля (Святая Зямля, Іерусалім). А таксама месцы, звязаныя з жыццём Прасвятой Багародзіцы і святых. У праваслаўнай традыцыі паломнікі любяць наведаць Святую Зямлю і Святую гару Афон (але на Афоне могуць пабываць толькі мужчыны). Гэтыя месцы асабліва каштоўныя тым, што на працягу многіх стагоддзяў там захоўвалася і падтрымлівалася духоўнае жыццё. Манахі, старцы, падзвіжнікі дзеляцца сваім вопытам духоўнага жыцця з тымі, хто прыязджае да іх, удзельнічае ў богаслужэннях. Святыя месцы прыцягваюць да сябе вернікаў яшчэ і тым, што тут прысутнічаюць людзі, да якіх імкнучца душы і сэрцы. Наш храм прасвечаны Спірыдону Трыміфунцама, а яго нялэнныя мошчы захоўваюцца на востраве Корфу — у адным з самых шанаваных у праваслаўным свеце месцаў паломніцтва. У Расіі вядомыя месцы паломніцтва — Троіца-Сергіева Лаўра і Опціна Пустынь. Наогул, праваслаўныя святыні мноства, адшукаць іх можна нават у Сан-Францыска, дзе захоўваюцца мошчы святога Іаана Шанхайскага і Сан-Францыскага.

— **У нашы дні ў сувязі з пандэміяй і іншымі звязанымі з перамяшчэннем праблемамі вы б паралі паломнікам не адмаўляцца ад жадання на свае вочы ўбачыць тыя ці іншыя святыні?**

— Я думаю, калі ёсць магчымасць, ад паломніцтва адмаўляцца не варта. Наадварот, у складаных перыяды жыцця, каб умацаваць веру і здабыць душэўны спакой, вельмі добра наведаць святое месца — для ўнутранага, духоўнага абнаўлення.

Аляксандра АНЦЭЛЕВІЧ.